Alferia

Orientace v přírodě

znovuobjevené umění, jak se nechat vést přírodou

Tristan Gooley

Věnováno Sophie, Benedictovi a Vincentovi

Orientace v přírodě

znovuobjevené umění, jak se nechat vést přírodou

Tristan Gooley

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy:
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické ani jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Tristan Gooley

Orientace v přírodě: Znovuobjevené umění, jak se nechat vést přírodou

Přeloženo z anglického originálu *The Natural Navigator: The Rediscover Art of Letting Nature Be Your Guide*, vydaného u Virgin Books, Ebury Publishing, Random House Company, 2010.
All rights reserved.

Přeložila Anna Štorkánová

Návrh obálky Marta Červáková
Ilustrace Ruth Murray
Sazba Vojtěch Kočí
Jazyková redakce Jana Pertlíčková
Odpovědná redaktorka Lenka Kubelová

Počet stran 280
První vydání, Praha 2018

Vydala GRADA Publishing, a. s.
pod značkou Alferia
U Průhonu 22, Praha 7
jako svou 7033. publikaci

Vytiskla tiskárna Finidr, s.r.o.

Czech edition © GRADA Publishing, a. s., 2018
Copyright © Tristan Gooley, 2010
Translation © Anna Štorkánová, 2018
Ilustrace na straně 162 © Ocean Planet/Smithsonian
Ilustrace na straně 98 © Science Museum/SSPL

ISBN 978-80-271-2318-6 (pdf)
ISBN 978-80-271-0854-1 (print)

Obsah

Předmluva: Dvě cesty 7
Úvod: Umění orientace v přírodě 11

Kapitola 1 Duny a doliny: Země 35
Kapitola 2 Dokonalá iluze: Slunce 71
Kapitola 3 Nebeská klenba 100
Kapitola 4 Vrtkavý Měsíc 133
Kapitola 5 Moře 147
Kapitola 6 Živly 183
Kapitola 7 Tvorové a jejich zvyky 200
Kapitola 8 Kde jsem? 213

Jednota: Epilog 228
Zdroje a poznámky 232
Bibliografie 253
Poděkování 261
Rejstřík 262

PŘEDMLUVA:

Dvě cesty

Nápad na tuto knihu přišel před mnoha lety a pramenil z mojí touhy pokusit se o záchrannou operaci. Lidská schopnost orientace v prostoru se začala vytrácet, když našemu chápání této základní dovednosti začaly dominovat účinné a všudypřítomné technologie. Snil jsem o zdokumentování orientačních schopností v přírodě, než budou navždy zapomenuty. Tato myšlenka se v průběhu let dramaticky vyvíjela, když jsem si začal uvědomovat, že vzácnému umění orientace v přírodě hrozí vyhynutí a že moderní svět vůbec nechápe jeho potenciál. Zdálo se mi, že nikdo nepovažuje ty pradávné praktické nástroje přežití za současné umění, ale já to tak vnímám. Je to umění, které je nejkrásnější a nejsilnější, když se s ním také tak zachází; jako s něčím mimořádným a hlubokým, a ne jen jako s kapitolou v historii nebo sérií triků pro moderní experty na přežití.

Když mi bylo deset, jeli jsme na letní prázdniny do Bembridge na ostrově Wight. Na konci pětidenního lodního kurzu ke mně a mému parťákovi přišel instruktor, když jsme spouštěli naši malou dřevěnou loďku na vodu.

„Kam byste chtěli dneska plout?“

Ve třech jsme nezávazně probrali pár možností, jako by to byla obyčejná věc. S parťákem jsme potom spustili naši loďku

Mirror na vodu a vypluli jsme. Jeli jsme na piknik na sousední pláž. Vzpomínám si, jak jsme seděli v té lodi a pohybovali se na vlnách své představivosti (jisticí loď se nám taktně ukryla z dohledu). Bylo mi teprve deset a už jsem získával zkušenosti, jak se vydat, kam chci. Ne tam, kam mi říkali učitelé nebo rodiče, ale kam jsem chtěl já. To byla opojná představa.

Časem jsem začal podnikat trochu ambicióznější cesty, a když mi bylo kolem pětadvaceti, už jsem měl základní zkušenosti s túrami, plachtěním a pilotováním lehkého letadla. Nefascinovala mě ta fyzická stránka, ale umění a věda umožňující vydávat se na různá místa – dovednosti, které mi umožňovaly pochopit a utvářet své cesty. To umění mělo jméno. Zjistil jsem, že je to „orientace“.

[8]

V rámci touhy věnovat se svému zájmu o toto úžasné umění jsem se rozhodl sám přeletět a poté i přeplavit Atlantik. O sedm naplněných let později (během nichž jsem se stal dvakrát otcem a moje pracovní vytížení enormně vzrostlo) jsem to 1. ledna 2008 dokázal a byla mi udělena cena Royal Institute of Navigation v Royal Geographical Society od Jeho královské Výsosti vévody z Edinburghu.

Tato kniha je ale o jiné cestě, která se udála ve stínu těch viditelnějších cest přes Atlantik. A je to také ta zajímavější cesta.

Zatímco jsem po nocích studoval knihy o leteckých zákonech a učil se, jak se orientovat pomocí vysílačky, dospěl jsem ke zvláštnímu závěru, že tento technický detail nemá téměř nic společného s vášní, která mě provázela od raného dětství. Byl to nepříjemný a frustrující pocit. Rád jsem se vydával na různá místa, vymýšlel a prožíval různé výpravy dávno předtím, než jsem pochopil, že mé nesourodé zájmy by mohlo spojovat slovo „navigace“. Největší vzrušení mi přinášel ten pocit sounáležitosti,

který jsem na svých cestách měl, ten kontakt se světem kolem mě. Začal jsem obšírně studovat téma orientace bez pomoci přístrojů. Frustrace ze mě spadla, jakmile se vedle konvenčního zájmu začal silně vyvíjet tento alternativní.

Ve snaze osvojit si dovednosti k podnikání cest, o nichž jsem snil, jsem byl nucen vstoupit do jiného světa, tak vzdáleného od mých romantických představ, jak jen to je možné. Do světa monitorů a byrokracie, seznamů a nekonečných zkratek. V průběhu let jsem pochopil GPS, ale i AIS, ILS, ADF, NDB, VHF, DME, UHF, SSB, VOR, ASI, VSI… Ten seznam je nekonečný. Bylo [9] jasné, že tento svět musím pochopit, ale nechci v něm žít. Moje budoucnost byla v pochopení přírodní stránky cest.

Cítil jsem rostoucí vzrušení, když jsem se ponořil do předmětu orientace v přírodě. Svět kolem mě, který se nijak zásadně nezměnil, ožil otázkou: Kterým směrem se dívám? Pro mě to byl klíč, který mi mohl odemknout svět přírody. Brzy jsem si uvědomil, že není tak důležitá odpověď, jako spíš způsob, jakým jsme k ní dospěli, nebo dokonce nedokázali dospět. Z toho důvodu se v této knize pokusím o něco víc než jen o zodpovězení otázky: Kterým směrem se dívám?

Existuje rozdíl mezi hledáním směru a znalostí polohy. Můžete člověka naučit, aby se zorientoval s přesností na jeden stupeň za necelých pět minut. Získá praktické znalosti, jak podniknout jednoduchou cestu bez mapy, kompasu nebo GPS, ale to je všechno. Může určit správný směr, ale jeho cestě bude stále chybět jistá hloubka.

Následující kapitoly demonstrují, jak se zorientovat s pomocí přírodního světa, ale mým primárním cílem je nastínit vám krásu a možnosti tohoto tématu. Orientace v přírodě může být psychickou i fyzickou cestou, což z ní dělá hluboké umění. Tento

široký a filozofický přístup samozřejmě představuje velké riziko. Jsem si vědom toho, že si možná znepřátelím někoho z těch několika málo lidí, kteří se tomuto tématu v minulém století věnovali.

Způsob, jakým používáme své smysly a mozek, abychom odpověděli na otázku: Kterým směrem se dívám?, může vést k myšlenkám, souvislostem a úvahám, jež jsou stejně vzrušující jako každá cesta, která následuje. Chystáte se katapultovat mezi horní procento lidí, kteří se věnují orientaci v přírodě. Vítejte ve světě tohoto velice vzácného umění.

[10]

Tristan Gooley

ÚVOD:

Umění orientace v přírodě

Když tenhle nůž, vlastně analytické myšlení, použijete na životní zkušenost, vždycky přitom něco zabijete. Velmi dobře to chápou umělci. Vybavil jsem si poznámku Marka Twaina, který řekl, že Mississippi pro něj ztratila veškerou krásu, jakmile ovládl analytické umění lodivoda. Vždycky něco zemře. Jenže umělci si málokdy všimnou, že současně něco nového vznikne. [11]

Robert M. Pirsig: *Zen a umění údržby motocyklu,*
v překladu Karla Klusáka vydal Volvox Globator, 1996

Orientace v přírodě je umění, jak najít cestu s pomocí přírody. Skládá se především ze vzácné dovednosti určit směr bez pomoci nástrojů či přístrojů, pouhým vztažením se k přírodním indiciím, jako jsou slunce, měsíc, hvězdy, pevnina, moře, počasí, rostliny a zvířata. Zakládá se na pozorování a dedukci.

Orientace v přírodě je pradávné umění, které se zrodilo v době, kdy neexistovaly žádné jiné alternativy. Jakýkoli pokus o jeho úplné pochopení musí začínat pohledem do minulosti. Prvotní cesty v sobě skrývají mnohé záhady. Víme, že se usku-

tečnily, protože lidé si našli cestu do každého vzdáleného kouta zeměkoule, ale máme o nich jen velmi málo fyzických důkazů. Archeologické důkazy mohou doložit jejich trasu, ale nabízejí minimální pohled na nejranější metody navigace. Třináct tisíc let stará lidská stehenní kost se našla na jednom ostrově na pacifickém pobřeží USA, který byl oddělený od pevniny v době, kdy ten člověk žil. Z toho je jasné, že lidé podnikali cesty lodí, ale už nám to nijak nevysvětluje, jak se orientovali.

Přírodní výběr diktoval, že zvířata ani lidé, kteří se nedokázali
[12] dostat, kam potřebovali, aby přežili, nepřispěli ke genofondu následující generace. Cesta tam přitom nemusela být vždy tak zásadní jako cesta zpátky. Není nic špatného na tom, vyrazit na vandr, ale pokud chybí schopnost se vrátit k potravě a přístřešku, pak může mít takové dobrodružství fatální konec. Evoluční teorie má tendenci se soustředit na fyzickou stránku: obecně platí, že čím je zvíře rychlejší, tím větší jsou jeho šance. V závodě o přežití (i v případě všech ostatních cest) byl však rychlý pohyb špatným směrem rychlou cestou k záhubě. Víme, že existujeme částečně díky schopnosti našich předků se orientovat, i když nemáme detailní informace, jak tuto dovednost získali.

Pradávné cesty mohou obohatit ty současné, protože naši dávní předci se naučili číst své okolí lépe než většina moderních cestovatelů. Mají nás hodně co učit, ale nestojí to v žádných starých příručkách. Některé kousky skládačky získáte z ústní tradice, nebo dokonce v podobě raných obrázků vyrytých na kamenech.

Mýty dané kultury spojovaly její členy s okolním prostředím a jejich minulostí i spolu navzájem. Mýty by se neměly nikdy přehlížet, protože i když není třeba brát ten který příběh doslovně, vypravěč mu vždy musí dodat určitou míru věrohodnosti, aby přesvědčil své publikum. Jedním způsobem, jak toho mohl do-

sáhnout, byl co nejdetailnější a nejpřesnější popis souvislostí. Děj bájí může být fantastický, ale odehrává se ve známém prostředí. Starověký egyptský bůh Horus nám možná nepomůže přímo s orientací, ale mýty, které ho obklopují, osvětlují způsob, jakým starověcí Egypťané vnímali nebe. Horus na sebe bral podobu sokola a jeho dvě oči tvořily slunce a měsíc. Poranil si levé oko, měsíc, takže na něj občas oslepl, ale i když na něj viděl, bylo vždy slabší než jeho pravé oko, slunce. To ilustruje, jak Egypťané rozuměli měsíčním fázím, od neviditelného novu až po úplněk. Slunce žádné takové fáze nemá. [13]

Smyslem mýtů nebylo asistovat současným cestovatelům, a tak jsou v nich poučení o orientaci často skrytá. Příběhy o postavách, jako byl Perseus, vám možná s orientací příliš nepomohou, ale když víte, že zachránil Andromedu před mořským netvorem, můžete lépe pochopit noční oblohu. Souhvězdí Persea a Andromedy leží vedle sebe.

Dalším pradávným zdrojem informací jsou náboženské texty. Vznikly buď jako odraz reality, nebo jako pokus ji vysvětlit. To záleží na úhlu pohledu, ale v každém případě přinášejí cenné informace o prvotních cestách, perspektivách a metodách. Korán odkazuje na využití řek, slunce, měsíce, hvězd, krajinných prvků a stínů jako prostředků k orientaci a vybízí k němu: „S jistotou skrývají znamení pro učeného muže."

Historie lidské navigace souvisí především s pokusem zodpovědět otázku: Jak se lidé orientovali? Možná by však bylo lepší začít otázkou: Proč? Žádný motiv k orientaci se nedá oddělit od našeho motivu k cestování obecně, protože orientace je jednou z praktických stránek cest.

Proč se vůbec orientovat?

Legendární Viking Erik Rudý se svými rodiči v 10. století opustil kvůli vraždě Norsko a přežil plavbu přes studený severní Atlantik na Island. I tam byl však obviněn z několika násilných smrtí, a tak se opět vydal na cestu, tentokrát do Grónska. Erik ho nazval Zelenou zemí, aby přilákal Islanďany na ostrov, který zdaleka není zelený. Z Islandu vyplulo dvacet pět lodí, aby následovaly Erika do nové země. Jedenáct z nich tam nedoplulo, a tak ani
[14] nezjistily, jak optimistický byl Erikův název Zelená země. Přesto tam byla založena kolonie a Erik Rudý získal zásluhy za osídlení Grónska a otevření této mořské cesty pro Evropany.

Násilí ve větším měřítku než to Erikovo bylo motivem velkých cest a novátorských způsobů navigace. Válka a potřeba dobývat vybízely národy k epochálním počinům. Lačnost po nových územích se dá vysledovat za řadou slavných výprav. Od starověkého egyptského vládce Neka II. (faraona, který je zřejmě zmiňován v několika knihách bible), který chtěl vybudovat průplav, a tak vyslal své lodě, aby se pokusily obeplout Afriku, až po evropské boje o kolonie koncem 19. století. Spouštěčem těch prvotních cest byly s největší pravděpodobností hlad a boj o přežití. Když lidem dojdou zdroje potravy, hladovějící populace může buď putovat jinam, nebo zemřít tam, kde je. Lidská historie je však příběhem lačnosti, kterou je těžké uspokojit. Jedna navigátorka bojuje proti hladomoru, když si strčí mapu do kapsy a nastoupí do transportního letounu Hercules, aby dopravila potravinovou pomoc do Súdánu. Další navigátor se snaží uspokojit jiný hlad, když studuje mapu na můstku nákladní lodi v čínském přístavu Ning-po, protože se chystá vyplout s nákladem plastových hraček určených pro USA.

+

Jednou z mnoha domýšlivých představ moderní doby je přesvědčení, že touha po cestování za účelem uspokojení intelektuální zvědavosti je výdobytek naší doby. Už Solón se kdysi vydal ze starověkého Řecka do Egypta za památkami. A římský básník Manilius napsal o svém údivu nad lidmi, kteří raději cestovali za uměním a chrámy, než aby se kochali pohledem na sopku na hoře Etně.

Ne každá cesta má nějaký velkolepý cíl. Lidé mají odpradávna sklon k impulzivnosti, spontánnosti a dobrodružnosti. Slavní přírodní navigátoři z mikronéského ostrova Poluwat mají dávný [15] zvyk se opít a poté se plavit na sousední ostrov Pikelot:

> Naloží na lodě minimální vybavení a veškeré dostupné potraviny a poté vyrazí. Zpívají a pokřikují, zatímco se plaví lagunou ven z průsmyku. Jejich ženy a další střízlivé duše se na ně nesouhlasně mračí ze břehu.

Částečným motivem těchto cest může být dočasný únik před zodpovědností. Kdo může čestně prohlásit, že nikdy netoužil sbalit si kufry a „utéct od toho všeho“?

Je lepší si některé touhy připustit, i když se o nich nemluví u večeře tak otevřeně, jak by se mohlo. Cestujeme za sexem. Dávno předtím, než se mořeplavci v 18. století vrátili z Pacifiku s příběhy o kráse žen a jejich velkorysosti v poskytování erotických služeb, naznačovaly nové země možnost sexuálního dobrodružství. V této oblasti nevyhnutelně převládá falocentrický pohled na historii, i když to nebylo vždy tak jednostranné. Inanna, sumerská bohyně sexuální lásky, se podívala na svou vulvu a potěšena mocí svých genitálií se vydala na cestu lodí za účelem sexuální predace. Opila boha Enkiho, unavila ho a odvezla si

loď plnou cenností, po nichž toužila. Nebylo to naposled, co se prokázala účinnost takové taktiky.

Necestujeme ale jen kvůli úniku, konzumaci a kopulaci, ale také kvůli myšlení a tvoření. Jean-Jacques Rousseau napsal: „Když zůstávám na jednom místě, nedokážu téměř myslet."

Navigace je jedním aspektem cestování, ale naše šance z něho vyzískat co nejvíc se výrazně zvýší, pokud se zamyslíme nad svými důvody pro konkrétní cestu. Ať už je naší pohnutkou hlad, žízeň, chamtivost, láska, sex, válka, filozofie, kultura, nebo touha
[16] cítit vůni moře, naše motivy budou nejspíš určovat, kolik toho můžeme získat, když se budeme na svět dívat jinak.

Tichá revoluce

Orientace prošla metamorfózou. V cestování došlo k tiché technické revoluci.

Jednoduché nástroje jako kamal, dřevěná destička s provázkem určité délky, kterým se měřily úhly, se začaly objevovat před zhruba tisíci lety. Kamal byl předchůdce sextantu, který nedělá nic víc, než že poměrně přesně měří úhly. První zmínky o kompasu se nacházejí v jedné francouzské básni od Guyho de Provinse ze začátku 13. století. A tak se stáváme svědky počínajícího procesu, kdy člověk s cennými znalostmi hvězd, slunce, měsíce a moře začíná být ovládán tím „ošklivým hnědým kamenem", který přitahuje železo. Nadvládu kompasu v současnosti ohrožuje zase nezkrotný nástup satelitní navigace.

Historie vývoje navigačních nástrojů už byla zpracována jinde a není nutné se jí dále zabývat. Pochopení této seizmické změny ve vztahu mezi navigátorem a přírodním světem, která

přišla s rozvojem stále sofistikovanějších přístrojů, nám však může pomoci ve zkoumání role navigace při cestování.

Dopad této revoluce můžeme pozorovat na měnící se roli navigátora ve společnosti. Vztah mezi navigátorem a jeho komunitou odhaluje mnohé o vztahu jeho společnosti k přírodnímu světu. V mnoha společnostech existují kulturní vazby mezi dospělostí a schopností se orientovat. Mladí chlapci z australských domorodých kmenů se mají vydat na určitou cestu, což je jakási zkouška dospělosti. Osvojení orientačních schopností se považuje za obdobu získání životních zkušeností a dokazuje se tímto rituálním způsobem. [17]

V Tichém oceánu měli navigátoři tradičně vyšší postavení ve společnosti, které nemělo daleko ke kněžím. Jejich znalosti se předávaly z otce na syna a byly žárlivě střeženy. V podobném duchu, jako je přísloví „mezi slepými jednooký králem“, si průkopničtí navigátoři zřejmě mohli vybrat svou roli, když dokázali uskutečňovat tyto cesty a někdy umožňovat i nové osídlení. Existuje legenda o Nana-Ulovi, který vedl obrovskou výpravu před tisíci lety z Tahiti na Havaj a později se stal prvním havajským králem.

Není nijak překvapivé, že na místech, jako je Arktida, kde je život křehký a příroda drsná, jakákoli schopnost zvyšující pravděpodobnost přežití zajišťuje lidem významné postavení ve společnosti. U Inuitů platí: „Dobrý navigátor je tiše uctíván a ten špatný jemně vysmíván.“

V naší průmyslové společnosti hrozí, že navigátor ztratí svou pozici přidělovanou těm, kdo měli tyto cenné schopnosti, a začne na něj být pohlíženo jen jako na uživatele přístrojů. Toto povolání často mizí, když se úloha navigace podle počítače stane součástí širší práce: v kokpitech letadel jsou stále piloti, kteří skutečně navigují, ale už se tam nenajde moc opravdových navigátorů.

Proč se orientovat podle přírody?

Orientace v přírodě patří mezi nejvzácnější umění na Zemi, které přesto ještě úplně nevymizelo. Máme tendenci ho vnímat primárně ve vztahu k našemu chápání způsobu, jakým se rané kultury dívaly na svět kolem sebe. Je cosi blahosklonného na moderním pohledu na to, jak se věci dělaly dříve. Často se setkáváme s postojem, že míra, do jaké byli naši dávní předci spojeni s přírodou, ukazuje na nedostatek sofistikovanosti. Tento
[18] přístup odráží zvláštní nemoc moderní doby. Považujeme svoji potřebu vést život, v němž nezbývá čas na rozjímání nad naším fyzickým prostředím, za nadřazenou. Přitom si často nedokážeme uvědomit, o co přicházíme. Historické zacházení s tématem přírodní navigace pomáhá současnému navigátorovi pochopit, co je možné, ale na to by se toto téma nemělo omezovat. Přírodní navigace nepatří do muzea.

Dalším způsobem, jak se přírodní navigace dochovala dodnes, jsou techniky přežití. Existuje několik málo knih na téma samotné orientace v přírodě a ty stovky knih o schopnosti přežít o těchto technikách pojednávají jen povrchně na několika stránkách. Přístup v tomto kontextu bývá téměř vždy nelítostně pragmatický, a to oprávněně. Slunce a hvězdy se používají k nalezení směru a hlubší porozumění tu není prioritou. Přežití je už ze své podstaty zoufalá a naléhavá záležitost. Tento přístup z nutnosti okleští všechno, co je na tomto předmětu fascinující. Experti na přežití nebudou trávit čas rozjímáním nad starověkým řeckým astronomem Hipparchosem nebo tajemným vztahem, který by mohl existovat mezi plážemi a Měsícem.

Přesto je největší nevýhodou filozofie přežití skutečnost, že nemá pro většinu výprav do přírody význam. Na každou situaci,

v níž jde o přežití, připadá více než milion různých druhů cest, na nichž mohou jejich účastníci obohatit svůj zážitek z přírody vyšším pochopením okolního světa.

Někdy se tento předmět vyučuje jako série „triků“, ale vnímat hledání směru ve vztahu k přírodě tímto povrchním způsobem nás může okrást o příležitost se s ní skutečně spojit. Mezi hledáním směru a znalostí své polohy je jemný rozdíl – někdy dokážete najít směr s pomocí přírody během pár sekund, aniž byste nějak hlouběji pochopili přírodní svět. Pokud chcete znát svoji polohu, musíte zásadnějším způsobem pochopit svět, v němž se pohybujete. Pokud je cílem obohatit svůj zážitek, pak je důležitější pochopit, proč tyto metody fungují, než jenom být schopen je používat. To je rozhodující rozdíl mezi orientací kvůli přežití a orientací v přírodě. [19]

Nutnost je síla, která utváří navigační metody. Tisíce let bylo tou největší potřebou větší bezpečí. Navigace byla vždy spojená s bezpečím. Můžeme to shrnout, že bezpečí zůstává hlavní prioritou na jakékoli cestě, ale neměli bychom ztrácet ze zřetele důvody jednotlivých cest. Cílem může být, abychom dorazili bezpečně do své destinace nebo si užívali komplikace při jejím hledání.

Znám takový starý vtip o tom, jak většina z nás jezdí celý život v oprýskaných nepohodlných křápech. Ta hrstka, která „uspěje“, jde a koupí si Rolls-Royce na zakázku, ale pak dá klíčky někomu jinému, aby si vychutnal tu jízdu. Když největší zábavou na cestě může být pochopení světa, v němž se pohybujeme, proč bychom to všechno přenechávali nějaké GPSce?

Dobrá zpráva je, že si nemusíte vybírat mezi bezpečím a zážitkem. Dnes už je možné mít od každého něco. Když se umíte orientovat v přírodě, můžete najít správný směr, aniž byste ome-

zili svou bezpečnost. A pokud k tomu přistupujete zodpovědně, můžete ji dokonce ještě zvýšit.

Tohle všechno představuje nádherný paradox. Nové technologie nám umožňují znovu se spojit s přírodou takovým způsobem, jaký zřejmě nebyl před sto lety možný. Skutečnost, že máme nyní k dispozici navigační nástroje, nám může poskytnout příležitost si více všímat orientačních vodítek, která příroda nabízí. Můžeme věnovat větší pozornost pevnině či moři, nebi nebo větru, který cítíme na tváři, a nemusíme přitom nechávat své přístroje doma.

[20] Lidé se běžně ptají, jestli je nutné umět se orientovat v přírodě. Jelikož je možné žít každodenní život bez znalosti tohoto pradávného umění, musím odpovědět ne. Nicméně je také pravda, že se v životě obejdeme i bez znalosti hudby, umění, dramatu a historie. Proto by možná lepší odpověď zněla, že je jedno, jestli jdete do trafiky, nebo se plavíte přes oceán. Orientace v přírodě vám může poskytnout unikátní pohled na svět kolem vás.

Orientace v přírodě je dovednost pro současnost i budoucnost. Ne pro minulost. Je to umění spíš pro chvíle, kdy jsme na tom dobře, než pro situace, kdy jsme v ohrožení života. Pro mnoho lidí to bude „klíč k rozluštění fascinujícího textu v bohaté knižnici Země".

Příprava

Známé prostředí je základním kamenem všech prvotních navigačních zkušeností. Malé děti mají rády své rodiče a domov na dohled a uklidňuje je, když poznávají znaky, které jim pomáhají najít cestu. Když děti vyrostou, vzdálenost od domova a rodičů, která je jim ještě příjemná, je čím dál větší.